

Beszámoló A pandémia utáni világ új (és régi) sérülékeny pontjainak kezelése c. szimpóziumról*

Bábosik Mária

A *pandémia utáni világ új (és régi) sérülékeny pontjainak kezelése* címmel rendezett magas szintű nemzetközi szimpóziumot a Globális Partnerség a Pénzügyi Befogadásért (GPF¹) 2021. október 4–5-én, a G20-ak olasz elnökségének idején. A rendezvény házigazdája az Olasz Központi Bank (Banca Centrale Italiana, másképpen Banca d'Italia) volt. A szimpózium célja a GPF 2021-ben végzett munkájának értékelése, valamint a szakértők véleményének bemutatása azzal kapcsolatban, hogy hogyan növelhető a digitalizáció révén a pénzügyi befogadás, és hogyan korlátozható ugyanakkor a digitalizáció veszélyeként megjelenő kirekesztés. A járványhelyzetre tekintettel a szimpóziumot – amely a YouTube-on is követhető volt – részben személyes jelenléttel, részben online részvétellel tartották. A szimpózium díszvendége Ófelsége a holland királyné volt. Az első nap díszelőadását az Olasz Nemzeti Bank elnöke, a második napét pedig Olaszország pénzügyminisztere tartotta. Rajtuk kívül nagy nemzetközi szervezetek, élenjáró egyetemek és kutatóintézetek vezetői és szakértői osztották meg gondolataikat és tapasztalataikat előadások és egy panelbeszélgetés során, illetve a szimpózium három szekciójában.²

A szimpóziumot *Ófelsége Mária holland királyné*, mint az ENSZ-főtitkár különleges szószólója a fejlesztés inkluzív finanszírozásáért és a GPF tiszteletbeli védnökeként nyitotta meg. Örömet fejezte ki afelett, hogy napjaink technológiai innovációi révén az egyéni életkörülményeket jelentősen javítani lehet, és széles társadalmi csoportok számára is megteremthető a jobb életszínvonal. Rávilágított azonban arra, hogy a válság a különböző társadalmi csoportokat nem egyformán érintette, s a kilábalás a válságból nagyon egyenlőtlenül valósul meg. Kiemelte, hogy a világgjárvány leginkább a nőket, az informális gazdaságban dolgozókat, az egyéni gazdálkodókat és a kisvállalkozókat sújtotta, akiknek a digitális gazdasághoz és pénzügyi szolgáltatásokhoz való hozzáférése már a válság előtt is korlátozott volt. Véleménye szerint azok az országok, amelyek a digitális közjavakba már a válság előtt beruháztak, ennek előnyeit a válság idején tapasztalták meg igazán. Ez ugyanis lehetővé tette a szociális transzferek gyors eljuttatását az érintettekhez, a digitális pénzügyi

* A jelen kiadványban megjelenő írások a szerzők nézeteit tartalmazzák, ami nem feltétlenül egyezik a Magyar Nemzeti Bank hivatalos álláspontjával.

Bábosik Mária a Magyar Nemzeti Bank projektanácsadója. E-mail: babosikm@mnbb.hu

¹ Global Partnership for Financial Inclusion

² Bővebben lásd: <https://www.gpfi.org/news/high-level-international-symposium-0>. Letöltés ideje: 2021. december 12.

szolgáltatásokat és az online fizetés elterjedését. A digitalizáció számos kihívással is jár, nem számolja fel az egyenlőtlenségeket, sőt fokozhatja is azokat, amelyeket a pénzügyi műveltség növelésével és a fogyasztóvédelem erősítésével lehet ellensúlyozni. Őfelsége végezetül üdvözölte a GPFI törekvéseit, amelyek a jelenleginél digitalizáltabb, szélesebb körű hozzáférést biztosító pénzügyeket irányoznak elő a digitális kockázatok csökkentésével egyidejűleg. Meggyőződése szerint együttes erővel sikerülni fog a válságból való kilábalás és egy befogadó, ellenálló és felelős digitális pénzügyi rendszer megteremtése, amely mindenki számára új lehetőségeket biztosít.

Az első nap díszelőadását *Ignazio Visco*, az Olasz Központi Bank elnöke tartotta. A szimpózium témáját kiemelkedően fontosnak vélte, mivel a világjárvány a digitalizáció gyors terjedése következtében új sérülékenységi pontokat teremtett, és a régiókat is felerősítette. Utalt rá, hogy a sérülékenység kérdésével a G20-ak is foglalkoztak, amikor 2021. augusztus 5-én az innovációs és kutatási területtel foglalkozó miniszterek Triesztben találkoztak, hogy előmozdítsák a gazdaság és a társadalom digitális átalakulásáról, mint a rugalmas, fenntartható és inkluzív fellendülés mozgatórugójáról szóló párbeszédet. Véleménye szerint el kell kerülni, hogy a digitalizáció a pénzügyi szolgáltatásokból való kirekesztődés új formáit hozza létre, és biztosítani kell, hogy a belőle származó előnyöket minél szélesebb körben élvezhessék. A digitális pénzügyi szolgáltatások terjedése új lehetőségeket teremt, de egyben új fenyegetéseket is jelent. A pénzügyi szolgáltatásokhoz való egyenlőtlen hozzáférés elmélyítheti a társadalmi megosztottságot, amelynek elkerülése érdekében fejleszteni kell a digitális infrastruktúrát és a hozzáférést. A közös cél az, hogy „senkit se hagyjunk lemaradni”. Küzdeni kell a pénzügyi szolgáltatásokból való kirekesztődés és a felelőtlen pénzügyi magatartás ellen. Ennek érdekében két egymást kiegészítő intézkedésre van szükség: a digitális pénzügyi műveltség és kompetenciák növelésére, illetve innovatívabb szabályozásra és felügyeletre. A GPFI által kidolgozott ajánlások mindkét intézkedésre vonatkozóan bemutatják a legjobb gyakorlatokat, amelyeknek célja egy szélesebb körű hozzáférést biztosító pénzügyi rendszer megteremtése. Az előadás az ebből levonható három tanulsággal zárult: egy ilyen mély válság elleni küzdelem során figyelembe kell venni az alkalmazott politikák hosszú távú következményeit, és törekedni kell a pénzügyi műveltség növelésére; a digitalizációt ugródeszkának kellene és lehetne használni a pénzügyi szolgáltatásokhoz való hozzáférés kiterjesztéséhez és megkönnyítéséhez; illetve foglalkozni kell a pénzügyi szolgáltatásokból való kirekesztődés veszélyével, a legsérülékenyebbekkel.

A megnyitóbeszédet követően az első szekció a *COVID-19 világjárványnak a pénzügyi szolgáltatásokhoz való hozzáférésre gyakorolt hatásaival* foglalkozott.

Elsőként *Leora Klapper*, a Világbank vezető közgazdásza a világjárvány hatására kibontakozó új jelenségeket mutatta be. Ezek között megemlítette az állami digitális kifizetéseket, a kereskedőknél történő digitális fizetést, az online vásárlásokat,

valamint az új lehetőségeket és kockázatokat, így a szabályozási rugalmasságot, a kellő infrastruktúra kiépítését, új termékek kidolgozását és a fogyasztóvédelem megerősítését.

Ezt követően *Matthew Gamser*, az International Finance Corporation SME Finance Forum vezérigazgatója a pandémia mikro-, kis- és középvállalkozásokra gyakorolt hatásait ismertette. A világjárvány következtében kiemelt jelentőséget kapott a szabályozás, a fogyasztóvédelem, illetve a pénzügyi műveltség. A szabályozással foglalkozva kiemelte, hogy a pandémia miatt minden ország könnyítéseket vezetett be a mikro-, kis- és középvállalkozások számára, és a digitalizáció e területeken óriási lehetőségeket, ugyanakkor jelentős kockázatokat is rejt magában. Emellett megváltozott és megnőtt a nem-pénzintézetek és a pénzintézetek, valamint a FinTech-partnerségek szerepe a mikro-, kis- és középvállalkozások életében, ami a szabályozókat merőben új feladat elé állítja.

A szimpózium első napjának főelőadását *Raghuram Rajan*, a University of Chicago Booth School of Business professzora, az Indiai Központi Bank korábbi elnöke tartotta *Új kilátások a pénzügyi szolgáltatásokhoz való hozzáférés kiszélesítésére a digitális korszakban* címmel. A világjárvány rávilágított a pénzügyi szolgáltatásokhoz való hozzáférés fontosságára – mondta –, valamint a digitális infrastruktúra kiépítésében és hozzáférhetőségében megmutatózó szakadékokra és eredményekre. Bemutatta a digitális forradalom számos előnyét, majd árnyoldalait. Leszögezte, hogy mivel a technológiai fejlődés egyszerre jelenti a pénzügyi szolgáltatásokhoz való hozzáférés kiszélesítésének lehetőségét, és az azokból való kirekesztődés fenyegetését, a szabályozásnak is okosan innovatívnak, kísérletezőnek kell lennie, és időben kell lépnie olyan kérdésekben is (például a digitális óriás platformok, adatvédelem, kriptopénzek stb.), amelyeket még nem teljesen értünk. A digitalizáció ugyanis feltartóztathatatlan folyamat, amely – ha kihívásait megfelelően kezelni tudjuk – jelentősen kiszélesítheti a pénzügyi szolgáltatásokhoz való hozzáférést.

A főelőadást követő panelbeszélgetést *Andrea Brandolini*, az Olasz Központi Bank gazdasági, statisztikai és kutatási főigazgató-helyettese moderálta *Digitális pénzügyi szolgáltatások és a pénzügyi szolgáltatásokból való kirekesztődés új formái* címmel. Bevezetőjében nagy jelentőséget tulajdonított a társadalom digitális képességei fejlesztésének, amiben több tényező, így többek között az infrastruktúra, a hozzáférés, az ismeretek és a jártasság is szerepet játszik. A panelbeszélgetés résztvevői közül *Thomas Philippon* francia közgazdász, a New York University Stern School of Business professzora a FinTech-ben rejlő lehetőségekre és kihívásokra irányította a figyelmet. Véleménye szerint a FinTech növeli a versenyt a pénzügyi szektorban, de kérdés, hogy ez megkönnyíti-e a pénzügyi szolgáltatásokhoz való hozzáférést. Úgy vélte, hogy a FinTech segíthet a diszkrimináció mérséklésében, de azt nem szünteti meg. *Rohini Pande*, a Yale University professzora rámutatott arra, hogy a nők továbbra is hátrányos helyzetben vannak a gazdasági életben és a pénzügyi

szolgáltatásokhoz való hozzáférés terén. Mivel ezt a verseny nem küszöböli ki, meggyőződése szerint szükség van a nőkkel szembeni diszkrimináció elleni erőteljes fellépésre, hogy számukra is elérhető és könnyebb legyen a digitális pénzügyi szolgáltatások igénybevétele. A nemzetközi szervezetek képviselőjében *Jean Pesme*, a Világbank globális pénzügyi, versenyképességi és innovációs igazgatója kiemelte, hogy a digitális korban a digitális készségek hiánya vagy alacsony szintje – ami sok országban elmondható a nők esetében – növelheti a nemek között meglévő szakadékot a pénzügyek terén is. Ennek elkerülése érdekében kiemelt figyelmet kell fordítani a nők digitális és pénzügyi képzettségének növelésére. A panelbeszélgetés utolsó felszólalója, *Ratna Sahay*, az IMF ügyvezető igazgatóságának társadalmi nemek (gender) témakörrel foglalkozó vezető tanácsadója kiemelte, hogy a digitális pénzügyi szolgáltatások – kétségtelen előnyeik mellett – növelik az egyenlőtlenségeket az eszközellátottság, a hozzáférés, valamint a digitális és pénzügyi műveltség terén, illetve potenciális biztonsági és adathasználati kockázatokat jelentenek, amelyek leküzdése csak a köz- és a magánszektor együttműködésével lehetséges.

A szimpózium második napjának programja az első napéhoz hasonlóan érdekesnek és tartalmasnak bizonyult. A nyitóelőadást *Daniele Franco* olasz gazdasági és pénzügyminiszter tartotta, amelyben három témát érintett: a G20 Digitális Agendát, a digitális pénzügyi szolgáltatásokhoz való hozzáférést és az olaszországi digitális átalakulást. Megvilágította, hogy az olasz elnökség idején elfogadott G20 Digitális Agenda a hozzáférhető, nyílt, fair és diszkrimináció-mentes digitális gazdaság megteremtését irányozza elő, ami az ENSZ fenntartható fejlődési céljainak elérését lehetővé tevő egyik legfontosabb tényező. A világválság következtében a pénzügyi szolgáltatásokból való kirekesztődés új formái jelentek meg, ezért szükséges a digitális pénzügyi szolgáltatásokhoz való hozzáférés kiszélesítése. Az olaszországi digitális átalakulással kapcsolatban megemlítette, hogy azt a kormányzat jelentős összegekkel segíti, összhangban a válság utáni helyreállításra és az ellenállóképesség növelésére vonatkozó tervével. Végezetül a digitális átalakulás előnyeinek kihasználását és a digitális pénzügyi szolgáltatásokból való kirekesztődés veszélyének elhárítását javasolta.

A program a második szekció munkájával folytatódott, melynek témája *a pénzügyi ellenállóképesség, a pénzügyi szolgáltatásokhoz való hozzáférés és a digitális átalakulás elősegítése a digitális pénzügyi műveltség által* volt. A szekció első vendégelőadója a Forbes listája szerint a 100 legbefolyásosabb nő egyike, *Annamaria Lusardi* volt, aki a George Washington University School of Business professzora, a Global Financial Literacy Excellence Center alapítója, Olaszországban a Financial Literacy Committee igazgatója, valamint a Research Committee of the OECD International Network of Financial Education elnöke. Előadásában Lusardi felhívta a figyelmet arra, hogy sürgető szükség van a háztartások pénzügyi sérülékenységének kezelésére. Sok olasz család már a világválság előtt is sérülékeny volt pénzügyileg,

a pandémia hatásai az egyes társadalmi csoportok között egyenlőtlenül oszlottak meg, a válság a legsúlyosabban a nőket és a fiatalokat érintette, illetve a pénzügyi műveltség valamelyest védelmet nyújtott a világválság pénzügyi hatásainak kivédésében. Ezért elengedhetetlen a háztartások pénzügyi ellenállóképességének növelése. Olaszországban a háztartások pénzügyi helyzete idén már javul, ugyanakkor az egyenlőtlenségek nőnek. Terjednek a digitális technológiák, ami nagy lehetőségeket, de komoly veszélyeket is jelent. A technológia szofisztikált használatához szükség van a pénzügyi műveltség növelésére. Összegzésként megállapította, hogy a válság lehetőséget ad a jövő újragondolására. A pandémia előtti állapothoz nem lehet visszatérni, mondta, hanem meg kell teremteni a pénzügyi biztonságot és jólétet mindenki számára. Ez hosszú távú szemléletmódot és a családok középpontba állítását igényli, ami biztosan ki fog fizetődni.

A szekció másik vendégelőadója, az OECD divízióvezetője, *Flore-Anne Messy* a digitális pénzügyi műveltség szerepét vizsgálta a pénzügyi ellenállóképesség növelésében és a digitális átalakulás elősegítésében. A GPFI idei két jelentése alapján bemutatta a világválság hatását a háztartások és a mikro-, kis- és középvállalkozások pénzügyi ellenállóképességére, illetve a digitalizáció hatását ezen vállalkozások tevékenységére és üzleti eredményére. Megállapította, hogy a háztartások, illetve a mikro-, kis- és középvállalkozások a Covid19 világválság kitörése előtt sem rendelkeztek elegendő pénzügyi tartalékokkal, s a pandémia tovább rontotta az amúgy sem erős ellenállóképességüket. Sokan közülük a válság idején kezdtek el digitális pénzügyi szolgáltatásokat használni, aminek következtében kevésbé érezték meg a válság negatív hatásait, és ez pozitívan hatott tevékenységükre és eredményeikre. Kitért a digitális eszközök használatának előnyeire és kihívásaira, végezetül pedig felhívta a figyelmet a hosszú távú szemlélet fontosságára a digitális korban.

A második szekciót három ország, az USA, Brazília és India tapasztalatainak ismertetése követte. *James Woodsome* az USA Treasury képviselőjében a pénzügyi műveltség növelésének fontosságára hivatkozva bemutatta az arra vonatkozó nemzeti stratégiát és bizottsági munkát, valamint a legjobb gyakorlatokat. *Diego Cruz* a brazil jegybankot képviselve a pénzügyek gyors digitalizációját és a lakosság ehhez való alkalmazkodását, a sérülékeny csoportokat, valamint sérülékenységük fő tényezőit ismertette. Az indiai pénzügyminisztériumból *Shri Pawan Kumar* kiemelte a digitális infrastruktúra mint közjó meghatározó szerepét a pénzügyi szolgáltatásokhoz való hozzáférés kiszélesítésében.

A program folytatásaként a harmadik szekció *a fogyasztók és a mikro-, kis- és középvállalkozások védelmével, illetve a szabályozással foglalkozott a Covid19 utáni időszakban*. Első vendégelőadóként *Jonathan Zinman*, a Dartmouth College közgazdász professzora annak a véleményének adott hangot, hogy a szabályozás jelenleg helytelen feltételezéseken, a piacok és a fogyasztók nem kellő ismeretén alapul, ezért nem hatékony. Sürgette ennek megváltoztatását, és a szabályozás kutatásokkal

alátámasztott, helyes feltételezésekre történő alapozását. Ezután *Miles Larbey*, az OECD pénzügyi fogyasztóvédelmi vezetője az OECD és a GPFI közösen készített jelentését ismertette a pandémia hatásairól, a kormányzati intézkedésekről, a válságkezelés tanulságairól, valamint a hatékony megközelítésekről.

A szekció a továbbiakban a pandémia alatt a szabályozók részéről bevezetett fogyasztóvédelmi intézkedéseket mutatta be három ország, az Egyesült Királyság, Indonézia és Dél-Afrika tapasztalatainak tükrében. *Richard Monks*, az Egyesült Királyság Financial Conduct Authority stratégiai igazgatója rávilágított a hagyományostól eltérő, gyors, rugalmas, megoldásorientált szabályozói megközelítés fontosságára. *Yunita Resmi Sari*, az indonéz központi bank kis- és középvállalkozások, valamint fogyasztóvédelmi vezetője felsorolta azokat a digitális eszközöket, amelyeket Indonézia vezetett be a fogyasztóvédelem erősítése érdekében, illetve kiemelte a szinergiák és az érdekeltek közötti együttműködés fontosságát ezek kidolgozásában és működtetésében. A dél-afrikai Financial Sector Conduct Authority biztos helyettese, *Katherine Gibson* az adatgyűjtés fontosságát hangsúlyozta, és a dél-afrikai fogyasztói felmérések néhány tapasztalatát mutatta be. A szekció munkájának összegzéséként *Magda Bianco* szekcióvezető felhívta a figyelmet arra, hogy a tényleges helyzet és a szabályozói szándék között szakadék van a fogyasztóvédelem és a pénzügyi szolgáltatásokhoz való hozzáférés terén, és felhívott e szakadék mielőbbi felszámolására.

A szimpózium befejezéséként a GPFI társelnöke, *Magda Bianco* ismertette a G20-ak és a GPFI ajánlásait, amelyek a digitális pénzügyi műveltség növelését, illetve a fogyasztók és a mikro-, kis- és középvállalkozások védelmét szolgálják.